

بررسی طوفان های گرد و غبار به عنوان یک بحران محیطی

سمانه زورمند طرزجانی^۱، رضا جعفری^۲، سعید سلطانی کوپانی^۲، محمدتقی کاشکی^۳

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد بیابان‌زدایی، دانشگاه صنعتی اصفهان
s.zormand@gmail.com

۲- عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی اصفهان

۳- مربی پژوهشی مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی خراسان رضوی

چکیده

طوفان های گرد و غبار رویدادهای طبیعی هستند که به طور گسترده در سرتاسر جهان در مناطق خشک و نیمه خشک به خصوص در عرض های سبب تروپیکال و تحت خشکسالی شدید اتفاق می افتند اما در سال های اخیر وقوع طوفان های گرد و غبار ابعاد تازه ای به خود گرفته است و به یک بحران جدی منطقه ای تبدیل شده است. این طوفان ها باعث انتقال مواد تا هزاران کیلومتر می شوند بنابراین اثراتشان فقط محدود به محل وقوع طوفان ها نمی شود و همین امر منجر به اهمیت جهانی این گونه حوادث و رویدادها شده است. کشور ما ایران نیز به دلیل شرایط اقلیمی و جغرافیایی خاص، توسعه بیابان زایی و شرایط ژئوپولیتیکی و همسایه غربی خود که رسیدگی به مسائل زیست محیطی در آن با وجود شرایط خاص آن در اولویت قرار نمی گیرد، باعث شده که با پدیده گرد و غبار دست و پنجه نرم کند. از این رو بررسی منابع و علل تولید و نحوه پراکنش مکانی یکی از موضوعات مهم در مطالعات اخیر است. بررسی های انجام شده در این مقاله نشان می دهد تغییرات اقلیمی در جهان و به تبع آن خشکسالی و توسعه بیابان زایی در ایران و کشورهای همسایه باعث تشدید جریان های گرد و غبار و تبدیل آن به یک بحران محیطی است لذا باید پیش از کارهای غیر اصولی و نادرست مقابله کرد و از طرف دیگر با توجه به وجود منشاء ذرات معلق گرد و غبار در عراق، لازم است کشورمان با تعاملات بیشتر و عضویت فعال تر در مجامع منطقه ای و بین المللی نقش در خوری را در مهار این بحران محیطی ایفا نماید. **واژه های کلیدی:** تغییرات اقلیمی؛ خشکسالی؛ گرد و غبار؛ زیست محیطی.

مقدمه

یکی از انواع بلایای طبیعی که هر ساله سبب خسارات زیادی در جهان و ایران می شود طوفان های گردوغبار می باشد. طوفان های گردوغبار پدیده ای است که در نتیجه سرعت زیاد باد و تلاطم آن بر روی سطح خاک بدون پوشش و مستعد فرسایش، به وجود می آید. در چنین حالتی سرعت شدید باد باعث کنده شدن ذرات ریز خاک از سطح زمین و انتقال آن به اتمسفر می گردد. این پدیده اغلب در اقلیم های خشک و بیابانی و به لحاظ توپوگرافی در مناطق پست جهان به وقوع پیوسته و اغلب باعث کاهش میدان دید به کمتر از یک کیلومتر می شود. وقتی طوفان های گردوغبار به وقوع می پیوندد ذرات معلق قادرند تا فواصل بیشتر از ۱۰۰۰ کیلومتر طی مسیر نموده و در سطح زمین ته نشین نمایند (بابائیان و همکاران، ۱۳۸۹). در طی سال های اخیر گرمایش جهانی و به دنبال آن وقوع خشکسالی ها، سدسازی های غیراصولی و برداشت بی رویه از منابع آبی